

ARUBA

Examen HAVO GS 2017

Tijdvak-1
Dinsdag 9 mei
7:30-10:00

Geschiedenis

Opgavenblad

Dit examen bestaat uit **40** vragen.
Voor dit examen zijn maximaal **78** punten te behalen.
Dit examen bestaat uit **10** bladzijden.
Bij dit examen hoort ook een **bijlagenboekje**.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

AANWIJZINGEN

■ **Meerkeuzevragen**

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

□ **Open vragen**

- Geef niet méér antwoorden dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd, geef er dan twee en niet méér. Alleen de eerste twee redenen kunnen punten opleveren.
- Als bij een vraag een verklaring, uitleg, motivatie of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg, motivatie of berekening ontbreekt.
- Een foutief antwoord wordt altijd doorgestreept of tussen haakjes (..) gezet.
- Het gebruik van correctievloeistof en correctietape is niet toegestaan.

Onderdeel Oorlog en Vrede

Bij het beantwoorden van de vragen 1 tot en met 21 moet je soms gebruik maken van de bronnen in bijlage I.

Twee stellingen over de Eerste Wereldoorlog:

I. Het von Schlieffenplan was een Frans Militair plan waarin stond dat in geval van oorlog met Duitsland, Duitsland zo snel mogelijk verslagen moest worden om een tweefrontenoorlog met Rusland te voorkomen.

II. In 1917 verklaarden de Verenigde Staten de oorlog aan Duitsland. Dat had te maken met het feit dat Amerika eerst een leger moest opbouwen en oorlogsklaar moest maken.

- 1p ■ 1. Welke stelling(en) is/zijn juist?
- A Alleen I is juist.
 - B Alleen II is juist.
 - C Zowel I als II zijn juist.
 - D Beide stellingen zijn onjuist.

De oorlog tussen 1914 en 1918 kreeg in eerste instantie de naam de 'Grote Oorlog'.

- 2p □ 2. Leg uit waarom dit conflict de naam 'Grote Oorlog' kreeg.

Gebruik bron 1 om vraag 3 te beantwoorden.

In bron 1 is een kaart te zien van het westelijk front tijdens de Eerste Wereldoorlog.

- 2p □ 3. Geef met behulp van bron 1 twee kenmerken aan over het verloop van de oorlog aan het westelijk front.

Na de Eerste Wereldoorlog had Duitsland te kampen met grote 1..... problemen. Dit was goed te zien aan het verdrag van Rapallo van 1922, waarbij de Sovjet-Unie Duitsland te hulp schoot. Maar dat kon niet voorkomen dat in 1923 de 2..... plaats vond. Toen de Verenigde Staten van Amerika in 1924 met het 3..... kwam, kon Duitsland weer uit de crisis komen, maar in 1929 ging het weer mis toen in de Verenigde Staten de 4 plaats vond.

- 1p ■ 4. Vul in de tekst hierboven de ontbrekende woorden in.
Kies uit: **economische – politieke – inflatie – revolutie – Dawesplan – Marshallplan – beurscrash – Anschluss**

Gebruik bron 2 om vraag 5 en 6 te beantwoorden.

Zowel de KPD als de NSDAP kregen in Duitsland tussen 1928 en 1930 veel stemmen bij de Rijksdagverkiezingen.

- 2p □ **5.** Leg uit waarom tussen 1928 en 1930 zowel de KPD als de NSDAP bij de Rijksdagverkiezingen veel stemmen kregen.

Ondanks het feit dat zowel de KPD als de NSDAP groot werden tussen 1928 en 1930, zien we dat in 1933 de NSDAP de grootste partij werd, waardoor Hitler aan de macht kon komen.

- 2p □ **6.** Noem twee (2) redenen waarom veel Duitsers in 1933 op de NSDAP stemden.

In augustus 1938 balanceert Europa op het randje van een oorlog. Om deze te voorkomen wordt in München een conferentie gehouden om de problemen op te lossen. De belofte van Hitler dat hij, als hij zijn zin krijgt, zich in de toekomst rustig zal houden, redt de vrede. Een paar maanden later blijkt hoeveel Hitlers belofte waard was als hij Tsjechië binnenvalt. Ogenblikkelijk beloven Engeland en Frankrijk Polen te zullen steunen, want dat land zal de volgende prooi voor Hitler worden. Een oorlog valt dan niet meer te voorkomen.

- 2p □ **7.** Leg uit waarom Engeland en Frankrijk verwachtten dat Polen de volgende prooi van Hitler zou worden.

De volgende gebeurtenissen staan in willekeurige volgorde:

- a. het binnenvallen van het Duitse leger in Polen
- b. de start van Operatie Barbarossa
- c. het binnenvallen van het Duitse leger in Nederland
- d. de machtsovername van Mussolini in Italië
- e. de invoering van de dienstplicht door Hitler
- f. het begin van de Spaanse Burgeroorlog

- 2p ■ **8.** Zet de gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde. Schrijf alleen de letters op.

Gebruik bron 3 om vraag 9 te beantwoorden.

De spotprent in bron 3 heeft betrekking op de Vrede van Versailles.

- 2p □ **9.** Laat, met behulp van twee beeldelementen, zien hoe de tekenaar denkt over de Vrede van Versailles.

Gebruik bron 4 om vraag 10 te beantwoorden.

De teksten in bron 4 zijn aanvullingen op het Molotov-Ribbentroppact; het non-agressiepact tussen de Sovjet-Unie en nazi-Duitsland.

- 2p □ **10.** De Polen en de Russen verschillen van mening over de reden achter de Russische inval. Geef voor beide landen dit verschil in mening aan.

- 1p ■ **11.** Welke van de onderstaande gebeurtenissen kunnen gezien worden als een oorzaak voor het ontstaan van de Tweede Wereldoorlog?
- I. het verdrag van Versailles
 - II. de appeasementpolitiek
 - III. het opheffen van het volkenbond
 - IV. de verdeling van Berlijn

In 1940 leed Hitler zijn eerste nederlaag met de Battle of Britain, een nederlaag waarvan de betekenis pas op langere termijn duidelijk werd.

- 2p □ **12.** Noem twee oorzaken van de Duitse nederlaag in 1940.

Gebruik bron 5 om vraag 13 te beantwoorden.

Deze film werd aan het begin van de oorlog overal in de bezette gebieden, zowel in het oosten als westen van Europa, verplicht vertoond.

- 2p □ **13.** Verklaar waarom de film 'De Eeuwige Jood' aan het begin van de oorlog getoond werd in de door Duitsland bezette gebieden in Europa.

Het openen van het tweede front in 1944 is de geschiedenis ingegaan als 'decision day'.

- 3p □ **14.** Beargumenteer waarom deze naamgeving niet overeenkomt met het werkelijke verloop van de oorlog.

Gebruik bron 6 om vraag 15 te beantwoorden.

Na de Tweede Wereldoorlog werden talloze Duitsers en mensen uit de bezette gebieden, die met de Duitsers hadden samengewerkt, wegens oorlogsmisdaden veroordeeld.

- 3p □ **15.** Geef een (1) reden aan waarom het Internationaal Militair Tribunaal van Neurenberg veel vragen opriep over de berechting van de Duitsers.

De Koude Oorlog speelde zich niet alleen af op het militaire front.

2p □ **16.** Noem twee (2) andere fronten waarop de Koude Oorlog zich afspeelde.

2p ■ **17.** Maak de juiste combinaties. Laat zien wanneer de volgende gebeurtenissen tijdens de Koude Oorlog hebben plaatsgevonden. Doe het als volgt: a-I.

a. Hongaarse opstand	I 1948
b. Blokkade van Berlijn	II 1950
c. de bouw van de Berlijnse muur	III 1956
d. de Korea-oorlog	IV 1961

Gebruik bron 7 om vraag 18 te beantwoorden.

De luchtfoto die in bron 7 te zien is, zorgde in de jaren 60 van de vorige eeuw voor heel veel spanning tussen de Amerikanen en de Russen.

2p □ **18.** Leg uit waarom de Verenigde Staten deze kwestie zo hoog opnamen.

Gebruik bron 8 om vraag 19 te beantwoorden.

In bron 8 staan drie afbeeldingen die te maken hebben met de Cubacrisis in de jaren '60 van de vorige eeuw.

2p □ **19.** Leg uit waarom de houding van de Verenigde Staten ten opzichte van Cuba als hypocriet beschouwd kan worden.

Gebruik bron 9 om vraag 20 te beantwoorden.

2p □ **20.** Leg uit of bron 9 door een Russische of een Amerikaanse leider geschreven is.

Gebruik bron 10 om vraag 21 te beantwoorden.

Veel historici zijn van mening dat het buitenlandse beleid van Amerika met betrekking tot nationale veiligheid sinds Pearl Harbor tot 2016 niet veranderd is. Anderen menen dat er wel een verandering heeft plaatsgevonden.

4p □ **21.** Beargumenteer in minimaal 30 woorden met welke historici je het eens bent. Gebruik voor je antwoord een concreet voorbeeld.

Onderdeel Staatsinrichting

Bij het beantwoorden van de vragen 22 tot en met 40 moet je soms gebruik maken van de bronnen in bijlage II.

De samenstelling in het Koninkrijk is dynamisch (veranderlijk).

- 2pt ■ 22. Maak de juiste combinaties, schrijf alleen de goede combinaties van letters en Romeinse cijfers op. Bijvoorbeeld a—III
a. Nederland en Nederlandse Antillen	I	1954-1975
b. Aruba, Curaçao, Nederland en Sint. Maarten	II	1975-1986
c. Nederland, Nederlandse Antillen en Suriname	III	1986-2010
d. Aruba, Nederland en Nederlandse Antillen	IV	2010-2017

Het Statuut is de grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden.

- 2p □ 23. Noem drie (3) afspraken die de basis vormen voor het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden.

Gebruik bron 11 om vraag 24 te beantwoorden.

In het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden staan de uitgangspunten van de samenwerking binnen het Koninkrijk.

- 2p □ 24. Met welk uitgangspunt van het Statuut heeft deze berichtgeving te maken. Licht je antwoord toe.

Gebruik bron 12 om vraag 25 en 26 te beantwoorden.

Op Aruba is er sprake van de Trias Politica.

- 1p ■ 25. Binnen welke macht is er volgens de bron een breuk ontstaan?
- A. de wetgevende macht
 - B. de uitvoerende macht
 - C. de rechterlijke macht
 - D. zowel de uitvoerende als de rechterlijke macht

Richard Arends is volgens bron 12 zeer waarschijnlijk de opvolger van Otmar Oduer. Bij ontslag van een Statenlid zou Richard Arends die functie nooit kunnen innemen.

- 3p □ 26. Leg uit waarom Richard Arends wel de plaats van een minister mag innemen, maar niet die van een Statenlid.

De Gouverneur van Aruba heeft belangrijke functies in de Arubaanse staatsinrichting. Twee stellingen over deze functies van de gouverneur:
I. De gouverneur heeft een belangrijke rol als het gaat om de verdediging van Aruba.
II. De gouverneur treedt soms ook op in het parlement om het beleid van de regering toe te lichten.

- 1p ■ **27.** Welke stelling(en) is/zijn juist?
- A Alleen I is juist.
 - B Alleen II is juist.
 - C Zowel I als II zijn juist.
 - D Beide stellingen zijn onjuist.

Zowel in het Statuut als in de Arubaanse staatsregeling zijn hoofdstukken gewijd aan het gouverneurschap.

- 2p □ **28.** Leg uit waarom er zowel in het statuut als in de Arubaanse Staatsregeling hoofdstukken aan het gouverneurschap zijn gewijd.

De benoeming van de nieuwe gouverneur van Aruba is volgens de Arubaanse regering niet volgens de regels gegaan.

- 2p □ **29.** Leg uit hoe de benoeming van een nieuwe gouverneur gaat volgens de Staatsregeling van Aruba.

Gebruik bron 13 om vraag 30 en 31 te beantwoorden.

- 1p ■ **30.** Welk van onderstaande organen heeft de Citgo-wet goedgekeurd?
- A. Kabinet van de gouverneur
 - B. Kabinet - Mike Eman
 - C. de Staten van Aruba
 - D. Raad van Advies

Het bestuursorgaan uit bron 13 speelt ook een belangrijke rol in de Arubaanse staatsinrichting.

- 2p □ **31.** Leg uit hoe dit bestuursorgaan is gevormd.

Gebruik bron 13 en 14 om vraag 32 te beantwoorden.

Na de accordering van de Citgo-deal is bron 14 opgesteld. In bron 14 ontbreekt een woord op de stippellijn.

- 2p □ **32.** Geef aan of er op de stippenlijn het woord landsverordening of landsbesluit ontbreekt. Licht je keuze toe.

Gebruik bron 15 om vraag 33 en 34 te beantwoorden.

- 3p □ **33.** Bereken de zetelverdeling met de uitslag van deze fictieve verkiezing.

MEP is bij deze verkiezing de grootste partij geworden.

- 2p □ **34.** Verklaar waarom het niet vanzelfsprekend is dat de MEP zal gaan regeren.

Twee stellingen over de adviescolleges:

I. Alle adviezen van de adviescolleges zijn openbaar.

II. De Staatsregeling biedt de mogelijkheid andere vaste adviescolleges in te stellen.

- 1p ■ **35.** Welke stelling(en) is/zijn juist?
A Alleen I is juist.
B Alleen II is juist.
C Zowel I als II zijn juist.
D Beide stellingen zijn onjuist.

Gebruik bron 16 om vraag 36 te beantwoorden.

- 3p □ **36.** Leg uit waarom de Raad van Advies betrokken is geweest bij het 'all inclusive' wetsontwerp van minister Otmar Oduber.
Gebruik voor je uitleg minimaal 25 woorden.

- 2p □ **37.** Geef twee redenen aan waarom de Hoge Raad een Hof-vonnis kan casseren (vernietigen).

Gebruik bron 17 om vraag 38 en 39 te beantwoorden.

De rechtelijke macht is verantwoordelijk voor het behandelen en beëindigen van rechtsgeschillen die verdeeld worden onder vier verschillende soorten zaken.

- 1p ■ **38.** Er is hier sprake van een:
- A. civiele rechtszaak
 - B. strafzaak
 - C. ambtenarenzaak
 - D. L.A.R.-zaak

De zaak uit bron 17 kan helemaal bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in het Franse Straatsburg eindigen. Het Europees Hof voor de rechten van de mens is de hoogste rechterlijke instantie voor burgers.

- 2p □ **39.** Geef aan welke rechterlijke instanties deze zaak achtereenvolgens moeten behandelen voordat deze in Straatsburg terecht komt.

Gebruik bron 18 om vraag 40 te beantwoorden.

- 2p □ **40.** Verklaar, met behulp van bron 18, welke twee grondrechten van het slachtoffer zijn geschonden.

ARUBA

Examen HAVO GS 2017

Tijdvak-1
Dinsdag 9 mei
7:30-10:00

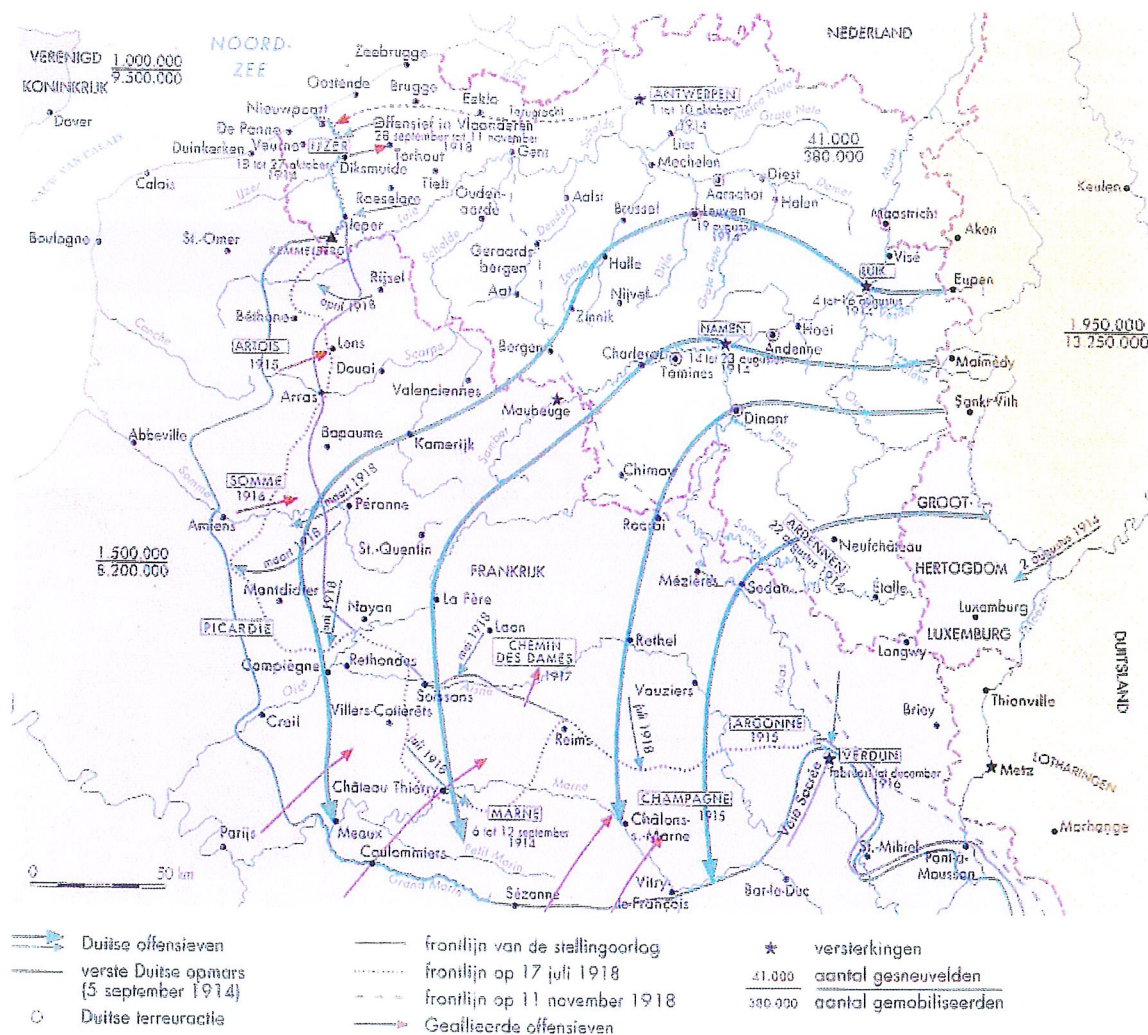
Geschiedenis

Bijlage

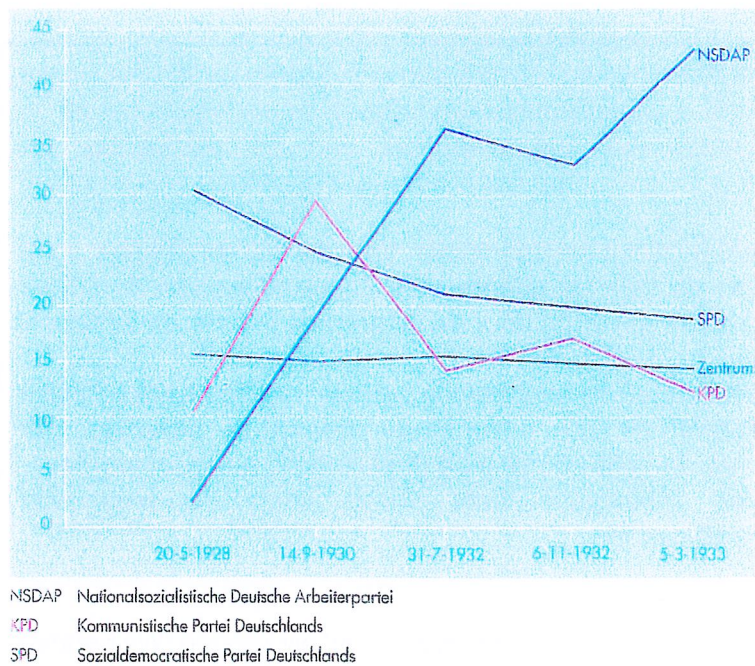
Dit bijlagenboekje bestaat uit 2 bijlagen.

Bijlage I: Oorlog en Vrede

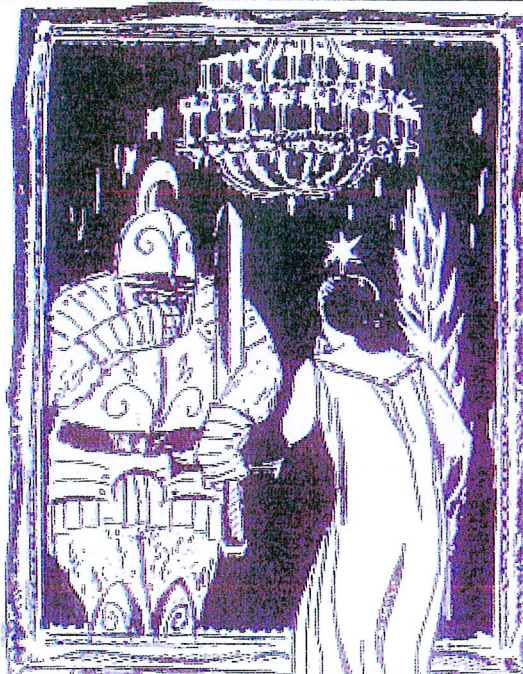
Bron 1: Een oorlogsfront in de Eerste Wereldoorlog (1914-1918)

Bron 2: Het verloop van de vijf Rijksdagverkiezingen, gehouden tussen 1928-1933.

Bron 3: De Vrede van Versailles in de spiegel van de tijd

Bron 4: Geheim Protocol, toegevoegd aan het Duits-Sovjet-Russische niet-aanvalsverdrag (aug. 1939).

Naar aanleiding van de ondertekening van het niet-aanvalsverdrag tussen het Duitse Rijk en de Unie der socialistische Sovjetrepublieken hebben de ondergetekenden in een streng vertrouwelijk onderhoud het vraagstuk van de afbakening der wederzijdse belangensferen in Oost-Europa besproken. Dit onderhoud heeft tot het volgende resultaat geleid:

In geval van een territoriaal-politieke reorganisatie van de tot de Poolse staat behorende gebieden, worden de belangensferen van Duitsland en van de USSR ongeveer afgebakend door de lijn, gevormd door de rivieren de Narew, de Weichsel en de San.

De vraag, of de wederzijdse belangen de handhaving van een onafhankelijke Poolse staat gewenst laten voorkomen en hoe deze staat ware af te bakenen, kan uiteindelijk eerst in de loop van de verdere politieke ontwikkeling opgelost worden. In elk geval zullen beide regeringen deze vraag langs de weg ener vriendschappelijke schikking oplossen.

Poolse visie op Russische inval

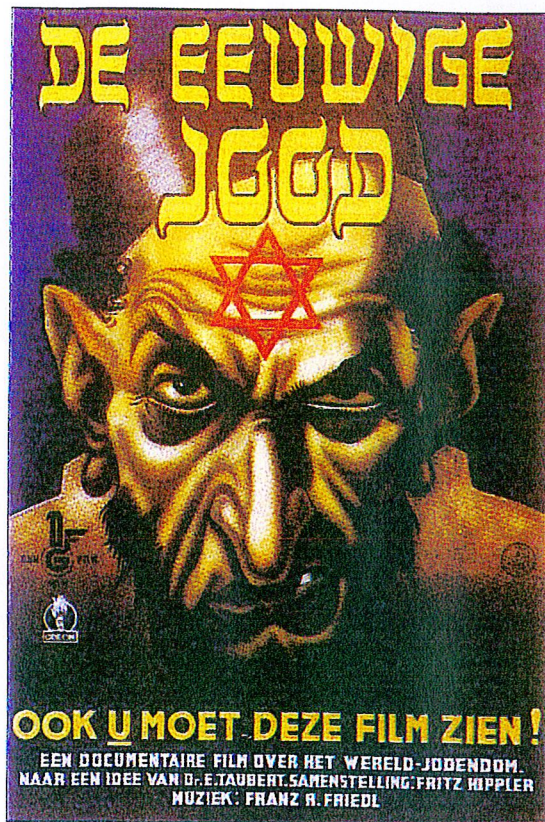
Toen de Duitsers ons land binnenvielen, vochten wij zo goed wij konden. Wij hadden een niet-aanvalsverdrag met de Sovjetunie en er waren miljoenen Polen die geloofden, dat de Russen ons in de eerste weken van de oorlog te hulp zouden komen.

Op 17 september 1939, 17 dagen na de Duitse inval, greep de Sovjetunie inderdaad in. Maar het gebeurde op een onverwachte en valse manier. Het Rode leger rukte Oost-Polen binnen en maakte geen halt alvorens zij de nazi's in het midden van ons land ontmoet hadden. Hitler kondigde op 28 september 1939 aan, dat Polen als natie had opgehouden te bestaan. Een maand later herinnerde Molotov (de Russische Minister van Buitenlandse Zaken) in een toespraak voor de Opperste Sovjet van de Sovjet-Unie aan de gezamenlijke operaties van zijn land en van Duitsland en riep uit: "Niets is er nu meer overgebleven van het monsterachtige bastaardverdrag van Versailles!"

Russische visie op aanval op Polen

Ondanks de heldhaftige tegenstand van het Poolse leger rukten de nazi's snel op naar het oosten. Polen stortte ineen. De Sovjetregering besloot zonder aarzelen om de Oekraïners, Wit-Russen en de Poolse bevolking in het oosten van het land te gaan verdedigen. Op 17 september overschreden Sovjettroepen de Poolse grens en rukten in enige dagen op over een aanzienlijke afstand, zodat de nazi-troepen niet verder naar het oosten konden oprukken. De bevrijde gebieden werden verenigd met de Sovjet-republieken Oekraïne en Wit-Rusland.

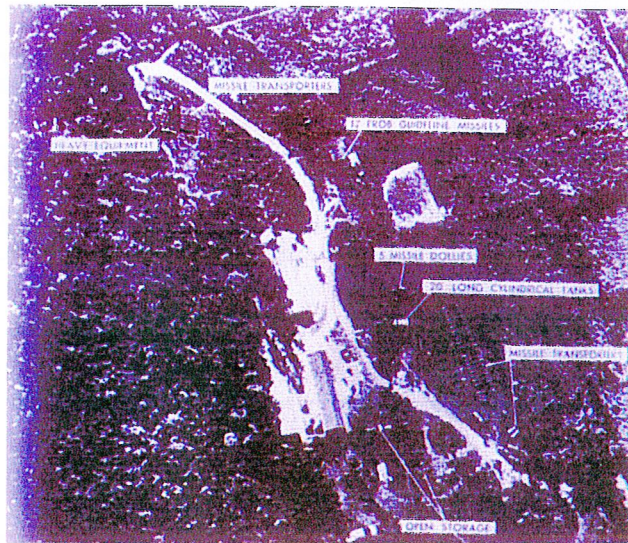
Bron 5: Reclameposter van de film 'De eeuwige Jood'.

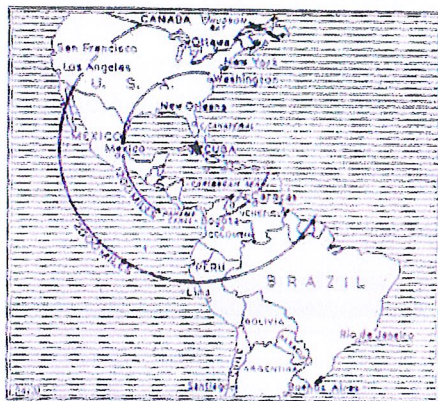
Bron 6 Het proces van Neurenberg.

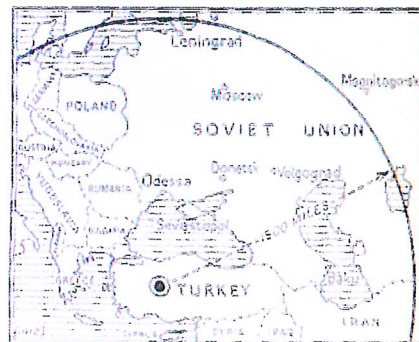
Bron 7: Een luchtfoto van Cuba in 1962.

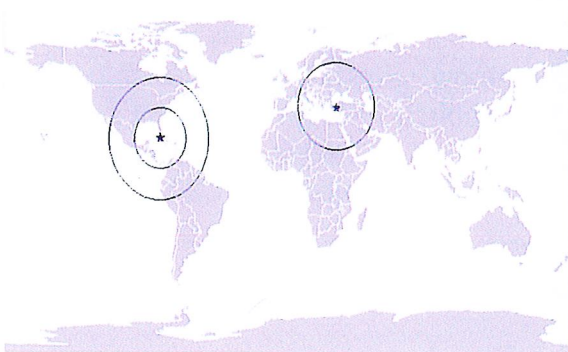
Bron 8: Drie kaarten die te maken hebben met de Cuba Crisis

Afbeelding 1

Afbeelding 2

Afbeelding 3

Bron 9: Een verslag van een wereldleider over het einde van de Koude Oorlog

De Koude Oorlog werd beëindigd als gevolg van interactie van talloze factoren. Als er geen wijziging was opgetreden in het sovjetbeleid had die oorlog veel langer kunnen duren. In het Westen is het gebruikelijk om te beweren dat het Westen de Koude Oorlog gewonnen heeft en dat Sovjet-Unie is verslagen. Ik ben van mening dat de vraag anders gesteld moet worden. Namelijk zo: Wie hadden profijt bij het beëindigen van de oorlog? Het antwoord moge duidelijk zijn: elk land, alle volkeren van de wereld waren erbij gebaat. Doordat de confrontatie werd beëindigd, zijn wij allen gevrijwaard van een verschrikkelijk gevaar de dreiging van een nucleaire catastrofe.

Bron 10: Amerikaanse obsessie met nationale veiligheid

Na de aanval op Pearl Harbor in 1941 ontwikkelde Amerika een obsessie met de nationale veiligheid. Het isolationisme had gefaald. Nu was het niet meer voldoende om het eigen grondgebied te beschermen. De verdediging van Amerika vereiste een wereldwijd veiligheidsbeleid, met bases en havens ver buiten de Verenigde Staten. De Amerikaanse militaire macht maakte dat mogelijk. Nooit meer zou Amerika toestaan dat een vijandig land of een coalitie van vijandige landen controle zou krijgen over Europa of Zuidoost-Azië.

Bijlage II: Staatsinrichting

Bron 11: Paspoort twee keer zo lang geldig, ID-kaart zonder vingerafdrukken

Vanaf maandag 20 januari 2014 worden er geen vingerafdrukken meer opgenomen bij de aanvraag van een Nederlandse identiteitskaart. Bij de aanvraag van een paspoort worden dan nog maar twee vingerafdrukken opgenomen in plaats van vier. Zondag 9 maart 2014 worden de paspoorten en identiteitskaarten met een geldigheidsduur van tien jaar voor volwassenen ingevoerd. Op dit moment is een paspoort vijf jaar geldig.

Bron 12: Een krantenartikel

Met minister Otmar Oduber viel niet meer samen te werken. Zijn vertrek biedt de mogelijkheid om vernieuwing binnen de regering en AVP door te voeren. Die boodschap had minister-president Mike Eman gisteren tijdens een persconferentie. Hij wilde nog geen namen noemen over een opvolger, maar bronnen binnen het Bestuurskantoor doen dat wel: Richard Arends zou Oduber opvolgen én Juan David Yrausquin zal verhuizen van New York naar Den Haag.

Bron 13: Een krantenartikel over de vergadering ter goedkeuring van de Citgo deal.

CITGO-wet goedgekeurd met 19 stemmen voor en 1 tegen

ORANJESTAD - Behalve de wet zijn ook totaal vijf moties unaniem aangenomen en is een zesde motie weggestemd met 11 stemmen tegen en 9 stemmen voor. Er is ook gestemd over vier amendementen en daarvan hebben het er twee gehaald. Dit alles houdt in dat Aruba eigenaar wordt van de raffinaderij en dat men deze aan CITGO kan verhuren voor een periode van 15 jaar. De behandeling van de wet begon maandagmiddag om 13.30 uur en ging door tot 's avonds 22.30 uur. Dinsdagochtend werd de vergadering om 10.30 uur weer hervat.

2016 no. 50

**AFKONDIGINGSBLAD
VAN
ARUBA**

..... van 29 september 2016 houdende machtiging van de betrokken ministers tot het verrichten namens het Land van een aantal privaatrechtelijke rechtshandelingen ten behoeve van de heropening van de olieraffinaderij te San Nicolas

Uitgegeven, 29 september 2016

De minister van Justitie,

A.L. Dowers

Bron 15: Uitslag van een fictieve verkiezing.

Nr.	Partij	Behaalde stemmen
1	 PPA	8023
2	 AVP	19870
3	 PDR	6572
4	 UPP	3653
5	 MEP	25631
6	 RED	1478
	Totaal	65227

Bron 16: Overheid wacht juridische strijd om wijziging 'all inclusive', Noticiacla.com.

ORANJESTAD – De overheid staat klaar om de strijd aan te gaan met een ieder die de wetswijziging betreffende het 'all inclusive'-concept tegenwerkt. De minister van Toerisme Otmar Oduber liet tegenover NoticiaCla.com weten dat hij bereid is naar de rechter te stappen met onder andere AHATA, onder het argument dat "de overheid vecht voor het algemeen belang" in deze en AHATA "alleen vecht voor het belang van haar 28 leden." Ook het negatieve advies betreffende de wijziging van de Vergunningsverordening van de Raad van Advies legt de minister naast zich neer. "Wij respecteren het advies, maar dragen onze eigen verantwoordelijkheid," aldus minister Oduber.

Bron 17: Boze ouders stappen naar de rechter om ziek kind.

'We laten onze wonderbaby echt niet zomaar doodgaan'

Een Arubaanse baby heeft een ernstige afwijking, maar spot met alle medische wetten: ze is er nog steeds. Toch weigert de verzekeraar een noodzakelijke hartoperatie te vergoeden. De ouders stappen naar de rechter

Bron 18: Naakt betrapte pedofiel voor 3,5 jaar naar KIA, Amigoe 16 februari 2017

De 49-jarige verdachte Rafael D., die in de nacht van 10 oktober 2016 naakt in zijn auto werd betrap met een condoom om zijn geslachtsdeel en een 15-jarig meisje op de achterbank, is vanochtend veroordeeld tot 3,5 jaarig gevangenisstraf. Het Gerecht acht de poging tot verkrachting en het plegen van ontucht bewezen, maar hield in de straf wel rekening met het feit dat een aantal media hem door de publicatie van ongecensureerde foto's 'publiekelijk te kijk had gezet'. D moest zich op 6 januari verantwoorden voor het Gerecht in Eerste Aanleg. Tijdens de inhoudelijke zaakbespreking kwam naar voren dat de veroordeelde op die bewuste avond de aandacht van de politie trok in Seroe Crystal. Agenten gaven hem een stopsignaal, maar de verdachte reageerde door weg te rijden richting Piedra Plat. De politie zette de achtervolging in en riep via de radio om versterking uiteindelijk werd hij op het terrein van Franklin Bareño Piedra Plat klemgereden. De verdachte wilde echter niet vrijwillig uitstappen, bleef zich aan het stuur vasthouden, waardoor een worsteling ontstond. De agenten wisten hem uiteindelijk uit de auto te trekken en stelden vervolgens vast dat hij zonder broeken onderbroek in zijn auto zat en slechts sokken aanhad en een condoom om zijn geslacht. Achterin de auto werd een minderjarig meisje aangetroffen, samen met haar slip en onderbroek/broek van de man. Daarnaast werd er op de bijrijdersstoel een etui gevonden met daarin Viagra en morning-afterpillen.

Angstige momenten

Het Openbaar Ministerie (OM) eiste die dag 42 maanden celstraf met aftrek van voorarrest. Het Gerecht bevestigde vandaag deze straf. Het pershof van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie laat in een persbericht weten dat het slachtoffer een bekende was van D. "Het slachtoffer is net op tijd uit de handen van de verdachte gered, die bezig was in zijn auto zich aan het slachtoffer te vergrijpen", staat hierin te lezen. "De verdachte is nadat de politie bij de auto was gekomen, met het slachtoffer nog in de auto op de vlucht geslagen en uiteindelijk aangehouden. Het Gerecht overweegt dat dit zeer angstige momenten voor het slachtoffer moeten zijn geweest."

ARUBA

Examen
HAVO
2017

Tijdvak1
Dinsdag 9 mei
7:30-10:00

Geschiedenis

Correctievoorschrift

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten zal in overeenstemming met de geldende normen uit het examenbesluit vwo-havo-mavo-vbo beoordeeld worden.

Hierbij zijn de volgende passages van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator.
- 2 Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het EBA van toepassing:

- 1 Examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn 0, 1, 2, 3 en 4
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend.
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel.
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend aan analogie of in de geest van het beoordelingsmodel
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerst gegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerst gegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Eenzelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen. Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur. De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 Het EBA heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van de overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 78 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld: Vakinhoudelijke argumenten moeten afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijke publicaties.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Score
1	maximumscore 1 D	
2	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord: Nog nooit was er zo grootschalig en intercontinentaal oorlog gevoerd, vandaar de naam Grote Oorlog. (Omdat men op dit moment nog niet wist dat er een tweede grote oorlog zou komen noemden ze het nog niet Eerste Wereldoorlog).	
3	maximumscore 2 Voorbeelden van een juist kenmerk (twee van de volgende): -geen bewegingsoorlog (Sitzkrieg) , -Duitse aanval verliep via neutrale België (Von Schlieffenplan), -de grote mislukte veldslagen, -veel slachtoffers Opmerking: 2 goede kenmerken 1 goed kenmerk	2 1
4	maximumscore 1 1. economische 2. Inflatie 3. Dawesplan 4. Beurscrash	
5	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord: In die periode was er sprake van grote werkloosheid en politieke onrust onder het Duitse volk, waardoor de Duitsers het vertrouwen in de democratie (centrum partijen) verloren en op extreme partijen die snelle oplossingen/ veranderingen beloofden, stemden. Opmerking: -vertrouwen in de democratie verloren -geen oplossing voor economische en politieke problemen	2 1
6	maximumscore 2 Voorbeeld van een juiste reden is (twee van de volgende): -de Nazi Propagandamachine -de Naziterreur -de beloftes gedaan door Adolf Hitler (werkgelegenheid, auto, etc.) Opmerking: 2 goede redenen: 1 goede reden:	2 1

Vraag	Antwoord	score
7	maximumscore 2 -Hitler had, net als bij Tsjechië, ook eerder aangegeven dat hij Polen bij het Duitse Rijk wilde voegen. -streven naar Lebensraum	1 1
8	maximumscore 2 D E F A C B Opmerking: Als door het wegstrepen van één foutief geplaatste letter een verder juiste reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.	
9	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord: De tekenaar is negatief over de Vrede van Versailles, dat blijkt uit -De <u>vrouw</u> verbeeldt de Vrede van Versailles, ze kijkt in de <u>spiegel</u> die de toekomst laat zien en ziet een <u>ridder</u> die oorlog voor moet stellen. of -De vrouw heeft een <u>vredepalm</u> in haar hand die de vrede symboliseert, maar in de spiegel heeft de ridder een <u>zwaard</u> vast dat oorlog moet voorstellen.	
10	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord: -Polen ervaart de inval door de Sovjet-Unie als een bezetting, waarbij de SU geen rekening houdt met Polen. -De SU ziet hun eigen inval in Polen als een bevrijding en redding van Polen tegen Nazi-Duitsland.	1 1
11	maximumscore 1 I en II	
12	maximumscore 2 Voorbeeld van een juiste oorzaak (twee van de volgende): -Uitvinden van de radar -Kraken van de Enigma-code -Gemotiveerde en goed getrainde luchtmacht Opmerking: 2 goede oorzaken 1 goede oorzaak	2 1
13	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord: In 1940 werd deze film gemaakt met de bedoeling het antisemitisme in de bezette gebieden van Europa te rechtvaardigen.	

Vraag	Antwoord	score
14	<p>maximumscore 3</p> <p>‘Decission-Day’= de dag die bepalend zou zijn voor het verloop van de oorlog. Deze benaming komt niet overeen met het verloop van de oorlog omdat uiteindelijk bleek dat het oostelijke front bepalend was (met name Slag om Stalingrad) voor het verloop en einde van de oorlog en niet het westelijke front, dat vastliep in de Slag om Arnhem.</p> <p>Opmerking: Indien een leerling zich beperkt tot de uitleg van ‘Decission-Day’ zonder in te gaan op het verloop van de oorlog</p>	1
15	<p>maximumscore 3</p> <p>Mogelijke juiste antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> -De haat tegen de Duitsers was na de oorlog enorm groot en dit kon een eerlijk proces in de weg staan. -Niet alleen de overwonnen landen, maar ook de zegevierende landen waren schuldig aan allerlei oorlogsmisdaden. Denk aan de Amerikanen en de Russen -Wie is verantwoordelijk voor deze daden? Moet je altijd de bevelen opvolgen van de mensen die boven je staan? Is alleen Hitler schuldig aan deze misdaden? 	
16	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeelden van andere fronten (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> -economisch front -ideologisch/politiek front -technologisch front (space race) <p>Opmerking: 2 goede fronten: 1 goed front:</p>	2 1
17	<p>maximumscore 1</p> <p>A - III C - IV B - I D - II</p>	
18	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van het juiste antwoord: Deze kwestie werd zo hoog opgenomen omdat een groot deel van de VS hiermee binnen het bereik van de Russische lange-afstands-raketten kwam te liggen.</p>	
19	<p>maximumscore 2</p> <p>-Op de kaartjes is te zien, dat Sovjet-Unie kernwapens vanaf Cuba op de Verenigde Staten kan afvuren. Op het tweede kaartje is te zien dat Verenigde Staten vanuit Turkije ook het machtscentrum van Sovjet-Unie kan bereiken.</p> <p>-De Verenigde Staten vinden dat zij het recht hebben kernwapens te plaatsen in Turkije, maar vinden dat de Sovjet-Unie niet hetzelfde mag doen in Cuba. Dat is hypocriet.</p>	1 1

Vraag	Antwoord	Score
20	<p>maximumscore 2</p> <p>Mogelijke juiste antwoorden: De tekst is geschreven door een Rus. -In de bron laat de auteur het einde van het communisme niet naar voren komen. -Ook gaat de auteur in tegen het idee dat het Westen de Koude Oorlog gewonnen heeft; hij zegt hierop dat de vraag anders gesteld moet worden.</p>	
21	<p>maximumscore 4</p> <p>Mogelijke juiste antwoorden: <u>Geen verandering/ continuïteit</u>: De VS proberen de veiligheid van Amerika te bewaken door in te grijpen in het buitenland en zelfs samen te werken met controversiële regimes, denk bijvoorbeeld aan het leveren van wapens aan de SU of Vietnam en Afghanistan en nu in het Midden-Oosten en de Balkan etc. <u>Verandering/discontinuïteit</u>: De VS laat meer de internationale gemeenschap de problemen oplossen met sancties in plaats van zelf in te grijpen en controversiële leiders aan de macht te houden/helpen. Denk bijvoorbeeld aan Syrië, Noord- Korea en Iran.</p> <p>Opmerking: -voor het correct beargumenteren van continuïteit of discontinuïteit -voor het geven van een concreet voorbeeld. -minder dan 30 woorden: 1pt aftrek</p>	3 1
22	<p>maximumscore 2</p> <p>A-II B-IV C-I D-III</p>	
23	<p>maximumscore 2</p> <p>-Zelfstandig behartigen eigen belangen -Op basis van gelijkwaardigheid voor gemeenschappelijke belangen zorg dragen -Verlenen van bijstand aan elkaar.</p> <p>Opmerking: 3 goede uitgangspunten 2 goede uitgangspunten</p>	2 1
24	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van het juiste antwoord: Het op voet van gelijkwaardigheid verzorgen van gemeenschappelijke belangen. Dit heeft te maken met een koninkrijksaangelegenheid.</p>	
25	<p>maximumscore 1</p> <p>B</p>	

Vraag	Antwoord	Score
26	<p>maximumscore 3</p> <p>-In een parlementaire democratie vindt de functie van een ministerschap plaats middels een benoeming.</p> <p>-De functie van statenlid vindt plaats via verkiezingen.</p> <p>-Omdat Richard Arends niet op de politieke lijst van de AVP stond, kan hij niet in de Staten plaatsnemen.</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
27	<p>maximumscore 1</p> <p>C</p>	
28	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van het juiste antwoord: Omdat positie van Gouverneur zowel koninkrijksorgaan is als van landsorgaan. Zijn positie en rol moeten dus voor beide functies in beide documenten omschreven zijn.</p>	
29	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van het juiste antwoord: De Gouverneur wordt benoemd door middel van een Koninklijk Besluit nadat hiertoe door de Arubaanse regering een voordracht is gedaan, en die voordracht door het Arubaanse parlement is goedgekeurd.</p>	
30	<p>maximumscore 1</p> <p>C</p>	
31	<p>maximumscore 2</p> <p>Door vrije, geheime, democratische verkiezingen.</p> <p>Opmerking:</p> <p>-alleen verkiezing</p> <p>-vrije, geheime, democratische</p>	<p>1</p> <p>1</p>
32	<p>maximumscore 2</p> <p>Landsverordening: bij een landsverordening wordt het besluit genomen door de Staten. Een landsbesluit wordt geaccordeerd door de ministerraad.</p>	
33	<p>maximumscore 3</p> <p>PPA = 2</p> <p>AVP = 7</p> <p>PDR = 2</p> <p>UPP = 1</p> <p>MEP = 9</p> <p>RED = 0</p> <p>Opmerking:</p> <p>Juiste kiesdeler</p> <p>Juiste zetelberekening zonder restzetel</p> <p>Juiste berekening restzetel</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord:	Score
34	maximumscore 2 Kern van het juiste antwoord: De MEP heeft namelijk niet de absolute meerderheid in het parlement gekregen en moet dus een coalitie zien te vormen. Als dat niet lukt, blijft de MEP uit de regering.	
35	maximumscore 1 C	
36	maximumscore 3 Kern van het juiste antwoord Volgens de Staatsregeling moeten alle ontwerp-landsverordeningen eerst voorzien worden van een advies van de RvA, voordat deze bij de Staten mogen worden ingediend. Opmerking: -minder dan 25 woorden: 1pt aftrek	
37	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord: -wegens schending van het recht -wegens verzuim van vormen, die op straffe van nietigheid zijn voorgeschreven	1 1
38	maximumscore 1 D	
39	maximumscore 2 1. Gerecht in Eerste aanleg. 2. gemeenschappelijke hof van justitie en 3. de Hoge Raad. Opmerking: -3 goed in juiste volgorde -3 goed in onjuiste volgorde	2 1
40	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord: -het recht op de onaantastbaarheid van het lichaam geschonden. -het recht op vrijheid en veiligheid geschonden	1 1